

ASVL

Større valgfrihet gjennom tidlig karriereveiledning

NFU-konferansen 2024

Jens Gram – Merethe Horgen

Retten til arbeid (artikkel 27)

- Har alle et reelt valg til utdanning og arbeid?

- Karriereveiledning
 - Hvorfor er det viktig?
 - Har HELE Norges befolkning et tilbud?
 - Resultater av prosjekt i tiltaksbransjen
- Hva kan være løsninger for å
 - sikre karriereveiledning?
 - sikre retten til å velge arbeid og utdanning?

Hvorfor snakker vi om Karriereveiledning?

Karriereveiledning er utgangspunktet for å kunne velge utdanning og jobb selv

“Målet med karriereveiledning er at mennesker blir bedre i stand til å

- håndtere overganger
- og til å ta meningsfulle valg
- knyttet til utdanning, læring og arbeid gjennom livet”

(HK-dir)

Mange tilbud kommet siste 10 år:

- Kvalitetsrammeverk
- Karriereveiledning inn i skolen
- Karrieresentre i alle fylker
- Lokale partnerskap mellom karrieresentre, NAV og kommune
- Nettbasert karriereveiledningstilbud
- Kompetansestandarder for karriereveiledning gjennom NAV
- Karriereveiledning inn i introduksjonsprogrammet
- Karrieretjenester ved utdanningssteder
- Alle karriereveiledere kjenne til egen etablering som yrkesvei
- Karriereveiledning er et sentralt kompetansepolitisk virkemiddel

Men, kommer tilbudet til alle?

- Blir retten fulgt og gitt til mennesker med utviklingshemming?
- Er det et godt nok tilbud i skolen?
- Praktiserer vi fritt jobbvalg i VTA?
- Har vi tilstrekkelig antall jobber?

NEI

Hva kan vi gjøre med det?

Bransjen har tatt grep: Prosjekt Karriereveiledning for utviklingshemmede

ASVL

Arbeid.&
Inkludering

SØNDRE LAND
KOMMUNE

ASVL

Prosjektledelse

ASVL og A&I
Søndre Land Kommune

Deltakere

Karriere Oslo
2 Videregående skoler
15 medlemsbedrifter

Referansegruppe

Oktav
Arbeids- og Velferdsdirektoratet
Høgskolen i Innlandet

5 arbeidsgrupper

Etikk og egen kompetanse

Kunnskapsgrunnlag

Nettverk og tverrfaglig samarbeid

2 x Tilbud og innhold - Verktøy for karrierekompetanse og overganger eksternt

OPPDRAG

Identifisere og beskrive

Prøve ut

Vurdere fordeler og ulemper

Vurdere behov

Anbefaling

Utvikling av kurs/studie ved
Høgskolen i Innlandet?

Funn fra arbeidsgruppene

«Ingen har egentlig forventet noe av meg – hverken i familien, på skolen eller i jobben»

«Jeg kjenner meg viktig og spesiell når vi har slike samtaler»

Funn fra arbeidsgruppene

- **Ingen systematisk** jobbing eller tilbud i skolen
- **Svikt** i overganger fra grunnskole til videregående skole og arbeid
- **Fullt mulig** og spennende å jobbe med karriereveiledning for alle – uavhengig av kognitiv fungering, men behov for **tilpasning**
 - Språk
 - Rammer
 - Verktøy

Funn fra arbeidsgruppene

- **Samtale og utforskning** fremfor kartlegging
- Veiledningsverktøy kan benyttes, men det **bør utvikles flere billedbaserte** verktøy
- **Arbeidsutprøving og praksis** er en svært god kilde til utforskning, også for ungdom (eks. YFF)
- **Overgang skole-utdanning-arbeid** må forsterkes
 - aktiv bruk av barnekoordinator
 - tiltaksleverandørene inn tidligere

Tidlig Karriereveiledning er en **nøkkel**

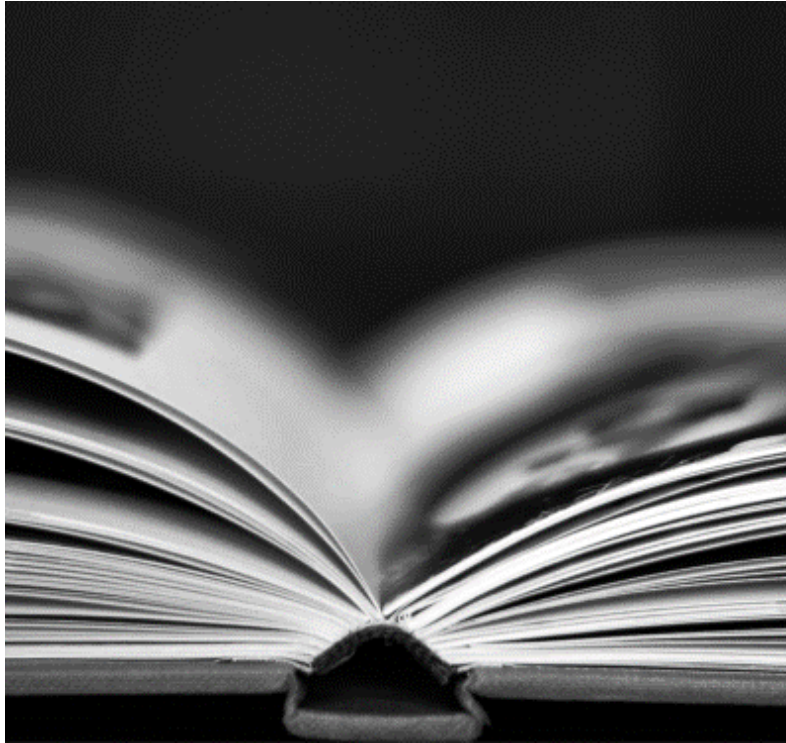

Formelle føringer for selvbestemmelse

- Kapittel 12: Staten skal innføre systemer for å gi beslutningsstøtte for å bistå mennesker i å utøve sin rettslige handleevne (NIM)
- «(...) alle har krav på selvbestemmelse, uavhengig av våre individuelle egenskaper og ferdigheter. Selvbestemmelse er altså ikke noe vi kvalifiserer oss for, eller som reduseres grunnet funksjonsnedsettelse (...)» (Skarstad, 2019)
- Selvbestemmelse anses (...) som noe som oppnås gjennom støtte og assistanse fra andre (Nonnemacher & Bambara, 2011)

Viktig kompetanse i bransjen vår - som vi må dele

Inkluderingskompetanse

- Sosialfaglig, helsefaglig og pedagogisk kunnskap om brukernes støttebehov og relevant veiledningsmetodikk.
- Kunnskap om hvordan ordinære arbeidsplasser kan brukes for at mennesker med omfattende støttebehov skal få og utvikle seg i en jobb»

(Frøyland og Spjelkavik, 2014:40).

Vi må legge til rette for at flere får en erfaring med hvilke valgmuligheter de har gjennom beslutningsstøtte og inkluderingskompetanse (Sannes, 2024)

Situasjonen i dag

CRPD inn i norsk lov – **retten til valg** skal gjelde alle

Opptreppingsplan for VTA-plasser – **flere** skal få tilbud

Utvikling av VTO-modell – oppfølging til alle som har behov for det

Kravspesifikasjonen for VTA er tydelig:

Alle som ønsker å prøve seg i ordinært arbeidsliv skal få et tilbud om det så snart de er klare for det

Vårt fokus må være

- Anerkjennelse alle former for arbeid som verdifullt – fleksibel grad av støtte og tilrettelegging
 - Dagsenter – VTA – VTO – Varig Lønnstilskudd – Midlertidig Lønnstilskudd – Ordinært arbeid
- Snakke mindre **om** arbeid er mulig og mer om **hvordan** og **hvilken** støtte som er nødvendig
- Lage tilbudet deretter: Tilby en variasjon av arbeidsoppgaver, arbeidsformer og grader av støtte
 - Individstyrt, ikke tiltaksstyrt
- **Samarbeid** – spesielt fokus på overgang fra skole til utdanning og arbeid – tidlig planlegging

Dette må vi jobbe videre for å oppnå!

- Tilstrekkelig med plasser i både VTA og VTO
- Større variasjon i jobber og oppgaver tilgjengelig
- Sikre oppfølging fra kvalifisert personell, også i VTO
- Involvering av pårørende og nettverk
- Karriereveiledning inn i skolen for alle
 - Praksis i tiltaksbedriftene som verktøy (> 300 tiltaksleverandører tilgjengelig)
- Opplæring i bedrift som et reelt alternativ i VGS – over hele Norge

ASVL

VÅRE MEDLEMMER

GJØR ARBEID MULIG

FOR ALLE